

ПРЕЗИДЕНТ ПЕРЕВІВ ЗМІНИ В КАБІНЕТІ МІНІСТРІВ

Київ. — Намагаючись прискорити економічні реформи, Президент Леонід Кучма здійснив зміни в Уряді — найбільш за три роки свого президентства, повідомили засоби масової інформації.

25-го липня низкою указів Л. Кучма поменяв міністрів, включно з відподальними за ключові ділянки реформи. Своїх тек позбулися міністер економіки Юрій Сханур, міністер енергетики Юрій Бончаров, міністер промисловости Валерій Мазур, міністер сільськогосподарства Михайло Зубець, міністер вугільної промисловости Юрій Русанов і ряд інших.

Зміни не суперечать Конституції, згідно з якою Президент повинен зформувати новий Уряд після приходу нового прем'єр-міністра. Валерія Пустовойтенка затверджено головою Уряду 16-го липня після реєстрації Павла Лазаренка, який став символом корупції в Україні.

Адміністрація Президента заявила, що зміни в Уряді продиктовані бажанням Л. Кучми прискорити реформи, однак деякі аналітики висловили сумнів в ефективності персональних змін в Кабінеті Міністрів. Багато міністрів перевели на іншу працю і шанованіше три колишні міністри повернулися на свої старі пости.

Зокрема, міністром сільськогосподарства або, згідно з новою термінологією, міністром агропромислового комплексу

Союзівка (Г. Колесса).

Кожного літа оселя УНСОУ дає своїм гостям можливість познайомитися із новими мистецтвими здобутками української діаспори, а також із новими іменами мистців з України. Прикладом цьому стане виступ на оселі фольклорного вокально-інструментального гурту „Львівські музики“.

Створений у 1989 році з метою широкого поширення української пісні, народної культури й духовності, гурт з успіхом концертував в Польщі, Югославії, Німеччині, Англії, Канаді, Австралії, Словаччині, Америці, а також у Сибірі. Репертуар ансамблю різноманітний: він включає українські народні, в тому — лемківські, а також стрілецькі, емігрантські, жартильні пісні, колядки, романси та духовні твори, „Бурлаки“.

Концерт гурту відбувається у суботу, 2-го серпня, початок о год. 8:30 вечора. Велуча — Оля Ходова-Фриз.

Після концерту о год. 10-й вечора розпочнеться забава, гратиме оркестра „Бурлаки“.

Фолклорний гурт „Львівські музики“.

УРП бере відповідальність за долю України

Київ (Р. Р.). — Минулої неділі в Києві відбулося віче, присвячене 7-й річниці Української Республіканської Партії. Голова УРП Богдан Ярошинський заявив, що сьогоднішні зміни в Україні здійснюються „не в інтересах нації“, а для задоволення інтересів „купки недолугої комуніо-більшовицької верхівки“.

За словами Ярошинського, УРП готова взяти на себе відповідальність за долю долю України. Рада УРП вирішила укласти символічний „Договір з Україною“, яким зобов'язується згуртувати „всіх справжніх патріотів для перемоги на майбутніх парламентських виборах“. Якщо УРП здобуде владу, то гарантує одразу ж прийняти „національну програму розвитку економіки“ зі щотижневим шляхом дій, запровадити політику національного солідаризму з чітким розподілом виконавчих функцій, здійснити ротацию українських кадрів з „очищенням від комуністичної номенклатури“, примусити державних керівників виконувати за-

Договір стана передвборною програмою УРП. Близько 30 представників керівних органів УРП під час віча присягнули іракському народові, зобов'язавшись зробити все для перемоги національної ідеї „Україна для українців“.

Загнуло трое гірників

Донецьке. — 22-го липня в одній із шахт Донбасу загинуло троє шахтарів внаслідок завалення тунелю, спричиненого вибухом газу, повідомило агентство Ройтерс.

Голова інспекції безпеки в Донецькій області Муртазі Чурадзе сказав, що випадок стався в Горлівці на шахті імені Володимира Леніна. За його словами, через падіння від ривка, спричиненого вибухом газу на одній з шахт Луганського. Хлопці шукали брутх, щоб потім продати його. Третій підліток потрапив до лікарні у критичному стані.

Раніше цього місяця загинув внаслідок обвалу даху в одній з шахт Маківки заступник директора копальні. Всього від початку року знайшли свою смерть під землею 110 українських гірників.

Цього тижня померли також два підлітки в одній із шахт Луганського. Хлопці шукали брутх, щоб потім продати його. Третій підліток потрапив до лікарні у критичному стані.

Україна готується до виходу на ринки Близького Сходу

Київ. — В жовтні Україна проведе в Савдській Аравії багатоголосуву виставку, з допомогою якої сподівається збільшити продаж своїх товарів у країнах Близького Сходу, повідомила УНІАР.

На виставці, яка відбувається 26-30-го жовтня в Даграні, Україна збирається презентувати можливості своєї промисловості, домагається поширення експортних можливостей і поглиблювати нацелю економічне співробітництво з чужоземними фірмами.

22-го липня відбулося засідання Координаційного комітету з проведення „Української міжнародної виставки -97“. Виступаючи на пресконференції після закінчення наради, міністер зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі Сергій Оська сказав, що виставка повинна працювати для конкретних замовлень. Галузями для замовлень є, за його словами, розвідання, видобування і транспортування нафти та газу, верстабудування, літакобудування, суднобудування, металургія та ракетокосмічна галузь.

До комітету вже надійшло біля 2,000 заяв, серед яких відібрали лише 250. Основним критерієм

В КРАЇНІ Є МАЙЖЕ МІЛЬЙОН НЕЛЕГАЛІВ

Київ (Р. Р.). — Представник Державного комітету охорони кордонів повідомив, що за шість місяців цього року на кордоні затримано 5,300 нелегальних мігрантів, що на 62,4 відсотка більше, ніж минулого року. За 1996—97 роки в обидвох напрямках українських кордон переїхали 83,5 мільйонів осіб, з яких 59,8 мільйонів — чужинці. Згідно з неофіційними даними, на сьогодні в Україні перебуває понад 1 мільйон нелегальних мігрантів, 69 злочинців груп і затримано 496 організаторів.

Відбувся світовий форум білорусів

Мінськ, Білорусь. — У білоруській столиці відбувся другий з'їзд об'єднання білорусів світу. Батьківщині, у праї якого взяли участь понад 700 делегатів і гостей з України, Росії, прибалтійських країн, Середньої Азії, представники білоруської діаспори з Польщі, Італії, З'єднаних Штатів Америки, Канади і Великобританії.

У своєму виступі на з'їзді відомий письменник Василь Биков, перший президент об'єднання білорусів світу, закликав співвітчизників не дати загинути білоруській нації, її мові і культурі.

Теперішній президент „Батьківщини“ Радим Га-

(Закінчення на стор. 4)

Кубинці звинувачують ЗСА

Гавана, Куба. — З гострою критикою на адресу ЗСА і прямим звинуваченнями в тероризмі виступив міністер революційних збройних сил Куби Рaul Кастро.

Виступаючи на урочистях з приводу 44-ї річниці штурму казарми Монкада, Р. Кастро сказав, нібито Вашингтон здійснив „біологічну агресію“ проти Куби і заохочує діяльність антикубінських терористичних груп. Він також стверджував, ніби американські дипломати „втручаються у внутрішні справи країни“, підбурюючи антикастровську опозицію до активних дій.

Р. Кастро сказав, що керівник бюро Державного департаменту ЗСА у справах Куби під час своєї чергової візиту в Гавану зустрічався не тільки з кубінськими офіційними представниками, але й з групами опозиції, закликаючи їх до акцій громадської непокори.

Далі кубінський міністер збройних сил договорився до того, нібито надані вибухи у двох гаванських готелях були підготовлені на території ЗСА і здійснені за американські гроші, а в грудні минулого року американський літак „розсіяв башилі небезпечного сільськогосподарського шкідливіка“, щоб заподіяти великі шкоди кубінській економіці.

В Україні

(З інформації УНІАР)

ВВЕДЕНО ПАТЕНТИ НА ТОРГІВЛЮ ВАЛЮТОЮ

КИЇВ. — Верховна Рада України ввела зміни і доповнення до закону про патентування деяких видів підприємницької діяльності. Зокрема затверджено, що патентуванню підлягають операції з готівковими цінностями, здійснені підприсамими, які відкрили пункти обміну валют. Вартість патенту на торгівлю валютою дорівнює 160 обсягу за місяць, але що сумою внесків є переведеною в гривні за курсом Національного Банку України у день, що передував дню внесення плати за патент.

МОЛОДЕЦЬ ПАРЛАМЕНТ

ОДЕСА. — Представники близько 20-ох молодечих організацій Одеси, готуючись до виборів у Верховну Раду в березні 1998 року, для захисту конституційних прав та інтересів молоді створили Одеський молодечий парламент (ОМП). На установній конференції минулого тижня схвалено статут і обрано Президію ОМП, яку очолив директор фірми „Інтелігент“ та голова одеського відділу Народно-Демократичної Ліги Молоді Юрій Волшин. За його словами, ОМП має намір співпрацювати з керівниками України, а також міста і області. Особливо з міською адміністрацією, яка є співзасновником ОМП. Молодечий парламент Одеси має дев'ять комісій, члени яких сприятимуть молоді знайти себе і залучитимуть її до участі у підготовці рішень органів державної і місцевої влади щодо вирішення проблем молоді.

СУМЧАНИ ТЕЖ МАЮТЬ БУТИ АКТИВНИМИ

СУМІ. — З нагоди першої річниці

ВОДЯНИК ЛЯКАЄ ЖІНОК

МАРНОПОЛЬ. — На пляжах міста і околиць невідомо звідки викопалися високі чоловіки, яких приблизно 30 років, у якого шкіра намащена чимось зеленим, а з голови звисають водорості. Із зварчанням ревінням він кричить щось незрозуміле і кидається у великі скучення купальників. Намагання поговорити розлючують його ще більше, він погрожує реве, а тоді зникає у морських хвилях. Очевидці стверджують, що він появляється не з берега, а з дна Азовського моря. Неодноразово спроби виймати дебоша за допомогою рятувального катера не дали успіхів.

ВЗЯЛИСЯ ЗА ЗЛОЧИНЦІВ

ЧЕРНІВЦІ. — На засіданні координаційного комітету боротьби з корупцією повідомлено, що за шість місяців цього року на Буковині притягнено до відповідальності 47 державних службовців різних рангів, з яких понад 30 осіб — депутати та голови районних і селищних

Рад. В області в першому піріччі зріс рівень злочинності у сфері економіки, зокрема в кредитній та інвестиційній сферах, а також винесли випадки ухилення від сплати податків. Викрито 35 економічних порушень та 14 злочинів у сфері приватизації.

ХАРКІВЦІ ІНИ МАЮТЬ НОВОГО ПРОКУРОРА

ХАРКІВ. — Генеральний прокурор України Григорій Ворсінов за 10 днів до своєї реєстрації відвідав Харків і представив новопризначеного прокурора області Володимира Кривокоба, який раніше був прокурором Донецької області. Попереднього прокурора Харківської області Павла Каркача призначено директором Інституту підвищення кваліфікації працівників прокуратури України.

ПЛАНУЮТЬ ТЕХНІЧНУ ПЕРЕБUDОВУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

КИЇВ. — Віцепрем'єр-міністер України Михайло Зубець повідомив на пресовій конференції, що в основні концепції аграрної політики буде технічна перебудова сільського господарства, забезпечення його потужною новітньою технікою. М. Зубець зазначив, що в перспективі передбачається збільшення виробництва зерна до 50 млн. тонн. Уже цього року Україна, за його словами, повинна продати за кордон не менше, як 15 млн. тонн пшениці. Другою стратегічною культурою в експортному відношенні М. Зубець назвав соняшник. Зерно і соняшник є основою економіки агропромислового комплексу. До кінця року буде завершено реформування колгоспів, а акціонування радгоспів заплановано на перший квартал 1998 року.

У СВІТІ

МАЙЖЕ 3,000 ГЕКТАРІВ лісових площ згоріло в кошиках поблизу Марселі — найбільшого міста на півдні Франції. Вогонь захопив все новіші ділянки лісу на північ і схід від міських околиць, поширюючись зі швидкістю 1—1,5 км за годину. Продовжується евакуація жителів з ближніх населених пунктів. На допомогу марсельським пожежникам прибули бригади з сусідніх районів. Загалом в гасінні пожежі працюють 350 машин і дев'ять літаків протипожежної служби. „Враховуючи, що прогноза погоди обіцяє спад сили вітру, є шанс зупинити пожежу“, — вважає префект району Жан-Поль Пруст. Однак протягом останньої доби виявлено ще майже 20 вогнищ запланованія, які викликають стурбованість.

ВІСІМ ОСІБ загинули і 38-ох поранено в суботу, 26-го липня ввечері у результаті авіакатастрофи, що сталася на бельгійському летовищі в Остенді. Літак, який вилітав з Брюсселя на міжнародному авіаційному святі, врізався в землю поряд з глядацькими трибунами. Летун загинув. Як повідомило агентство „Бельга“, число тих, що загинули і поранені, назвав міністер внутрішніх справ Бельгії Йохан Ванде Ляутотте. Це число може збільшитися, тому що стан десяти поранених дуже тяжкий. Серед них, що загинули, є дитина літній „Х-Т-300“ належав Йорданській компанії Ролд Джорданія фалькон. Авіаційне свято в Остенді проводиться щорічно. За оцінкою організаторів, в перший день показу, котрий мав продовжуватися і в неділю, на летовищі було від шести до десяти тисяч глядачів.

В АМЕРИЦІ

КОЛІШНІЙ президент ЗСА Джиммі Картер остеріг Біллі Діма і Конгрес від спроб ізолювати Китай на міжнародній арені. Д. Картер вважає, що Китай вже став провідною військовою потугою у світі. Виступаючи перед спеціалістами Китайського інституту міжнародних взаємин, Д. Картер зазначив, що американські керівники, починаючи від 1977 року, „демонструють здоровий глузд“, продовжуючи для Китаю статус найбільш-шанованого у торгівлі з ЗСА. Річард Ніксон і Д. Картер були тими президентами, від яких почалося формування партнерських стосунків ЗСА з Китаєм. Протиником зближення з китайцями Д. Картер говорить: „Набагато краще дружити з Китаєм і знати, які процеси відбуваються в надрах цієї величезної країни, ніж озлобляючи її і потім чекати, якіми нещастями для цілого світу вона може відповісти“.

ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС, один з найбільших автомобільних компаній країни, у сенсі продуктивності праці помітно відстає від конкурентів — компанії Форд мотор і Крайслер. Щоб випередити одне авто, Дженерал моторс витратив 47 людино-годин. Форд мотор — 42, а Крайслер — 38. Цей же показник в японській компанії Ніссан становить 28 людино-годин. В той же час інше японське підприємство Дженерал моторс тратить на 700 дол. більше, ніж Ніссан, який тепер є набагато кращим виробником авто у світі. Минулого року Дженерал моторс повідомила, що планує зменшити кількість робітників на 5,000 осіб. Незадовго після того почався 17-денний страйк, у висліді якого фірма втратила 900 млн. дол.

СВОБОДА **SVOBODA**
UKRAINE'S FREE PRESS

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 Fax: (201) 451-5486, UNIA: (201) 451-2200

Soyuzivka UNIA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax: (914) 626-4638, e-mail: fgsst@aol.com

Передплата на рік \$100.00, на півроку \$60.00. Для членів УНСоюзу \$75.00 річно, на півроку \$40. За кожну зміну адреси \$1.00.

Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Головний редактор: Зенон Снелик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Політичні бурі тимчасово притихли

Обрання Валерія Гузовоїтенки на пост прем'єр-міністра України дещо знизило страйкову активність і навіть політичну. А вже останнім часом відносини між Верховною Радою України і Президентом були досить драматичними. Особливо вони загострилися навколо питань щодо внесення парламентом змін у Конституцію України. Взагалі, зміни до Конституції вносити можна, але в даному випадку парламентаристи запропонували спростити механізм подолання президентського вето і ввести положення про заборону звільняти керівника Уряду без згоди парламенту.

Такі дії обмежують можливості Президента і Л. Кучма назвав їх "конституційним переворотом", а голова Верховної Ради Олександр Мороз пояснив це тим, що кожного прем'єра звільняли відразу після того, як він починав співпрацювати з Верховною Радою.

Прогресивні соціалісти та комуністи звинувачують як Л. Кучму, так і О. Мороза в накинених спочатку Конституційного договору, тоді "Конституції бандитської країни", а тепер Президент намагається "змусити парламент продовжити свої уповноваження ще на один рік". На думку лівих, треба змінювати не окремі положення, а цілу Конституцію.

На недавньому пленумі Центрального комітету Комуністичної Партії України Петро Симоненко заявив, що комуністи не об'єднуються з соціалістами в один блок, оскільки Соціалістична і Селянська партії називають себе лівоцентристськими і в угоді між ними нічого не сказано про відновлення совєтської влади і братнього союзу народів. А КПУ твердо стоїть за "повернення країни на соціалістичний шлях розвитку і відновлення совєтської форми народовладдя". Щоправда, за словами Симоненка, комуністи остаточно поєднали з марксизмом, оскільки їх не влаштує теза Маркса, що є "вихователі", які знають усе, і "вихованці", яким належить керуватися вказівками "вихователів". КПУ сьогодні взяла на озброєння "кращі принципи лєнінізму і націонал-соціалізму" щодо ставлення до мас, як до об'єктів впливу і маніпуляції, та побудувала на цьому свою нинішню ідеологію.

Наприклад, щоб активізувати спротив "експансії НАТО на схід", ЦК КПУ закликає комуністів "поширити тиск на всі органи виконавчої і законодавчої влади" і всіляко протидіяти проведенню будь-яких військових навчань з участю чужих військ, окрім російських, звичайно. Ці для комуністів нечужі. Комуністично-пенсіонером колишньої совєтської армії і КГБ доручено "підготувати провокації", спрямовані на зрив маневрів "Сі Бріз-97". А коли проллється кров і будуть жертви, то вони зможуть на весь світ волати про агресію НАТО.

Водночас комуністи України в цілком агресивній формі протиставляють себе всьому демократичному світові, абсолютно не сприймають демократії і не бажать пам'ятати Великого голоду 1932-33 років, помічати сьогоднішню ситуацію в Північній Кореї, Кубі чи Болгарії, де комуністична влада продавала геть усе зерно і навесні цього року спричинила справжній голод.

Отже, під час літніх вакацій комуністам України наказано не відпочивати, а активно приєднувати в свої ряди молодь і готуватися до перебрання влади в свої руки. А для цього треба будь-що перемогти у наступних виборах до Верховної Ради та усунути "ренегата Мороза".

Ще зовсім недавно, а саме 28-го червня, під час відзначення річниці Конституції, О. Мороз крокував разом з комуністами, які несли відверто антиукраїнські гасла та виголосили хвалу президентів Білорусі Александрові Лукашенкові. Та стовідсотковим однодумцем комуністів О. Мороз не став, хоча й не відірвався від лівоцентристських сил, скажімо, убик соціал-демократії. Однак час виборів наближається і надходить той час, коли йому доведеться чіткіше визначитися, з якими силами йти далі.

З наближенням виборів посиляться і політичні шторми в Україні. Тим більше, що на арену вийде Народно-Демократична Партія, яку сьогодні вважають партією влади, і новообраний прем'єр-міністр Валерій Гузовоїтенко, якого навіть О. Мороз назвав серйозним конкурентом Президента Кучми. Проблеми можуть виникнути і в зв'язку з рішенням провести заключні засідання Верховної Ради 28-29-го серпня. А вже Президент має право розпустити парламент, якщо протягом 30 днів однієї сесії засідання не можуть розпочатися. Останнє ж засідання відбулося 18-го липня. Далі депутати працюють в комісіях, а від 4-го до 27-го серпня вони будуть на вакаціях. Отже 18-го серпня сповниться місяць, як сесії не проводяться і Президент матиме юридичне право розв'язати парламент. Політичні бурі, можливо, дещо притихли тільки на час парламентарних вакацій.

Східноазиатський і прилягаючі до нього тихоокеанські обшири є під особливую увагою американської політики. Живе на них, враховуючи Китай, до половини людського роду, і в новій політичній ситуації світу це не лише політично, але й економічно вагомі простори, особливо під кутом майбутнього розвитку. Хоч від якогось часу політика Вашингтону намагається усіма засобами здобути там відповідні до своїх потреб та інтересів, а також як єдина після розвалу СССР світова надпота, місце і роль, але це не завжди вдається.

Боротьба за Азію

Завдяки далекозорій політиці Вашингтону, Японія є там тривалим стабілізаційним чинником, але у відношенні до інших держав тих обширів не завжди так є. В додатку до того, деякі більші держави цього простору зазнали господарських невдач. І тому ЗСА приступили навіть до пересування туди поважних фінансових кредитів, які допомогли б захитаним економікам відновити рівновагу. Боротьба за Азію — це не тільки боротьба за Індонезію, Філіппіни та інші велетні. Це також увага до менших народів і держав. І тому Державний департамент виявив відповідні ініціативи до В'єтнаму, свого недавнього ворога, який з трудом стає на ноги й потребує допомоги. Перші американські заходи не дали бажаних результатів. Взаємини бо між ЗСА і В'єтнамом особливі. ЗСА почали агресивну війну проти комуністичного В'єтнаму. Тоді це був вирішувальний факт. Нині тільки його наслідки. Країні заподіяно величезних матеріальних шкод, народ зазнав людських жертв. В'єтнамці на можуть забути цього, американці не хочуть цього нині враховувати. Політичний діялог не є таким, як вони надіялися.

Інші спроби були з Камбоджею. Довгі роки там Вашингтон складав чимало трудів і грошей. В травні 1993 року відбулися вибори, які виграла права партія Фунсіннек, що й мало стати базою нового державного правління і складу уряду. Формальним головою є король Норodom Сіганук, який, однак, незважає і велику частину часу проводить у Китаї. Його син князь Норodom Ранарідг є лідером партії, яка перемогла у виборах, і він став прем'єр-міністром. Однак лідер опозиції Гун Сен, колишній комуніст, який покинув комуністичну партію, керував тоді Поль Потом, лідером комуністичної Хмер Руж, і почав проти них рішучу боротьбу, не погодився зі скла-

Европейський театр

Тим часом на європейському театрі, а саме в Боснії, становище комплікується і загострюється. Три народи є акторами тієї загрозливої драми, що може перетворитися у збройну трагедію. Йдеться про Сербію, Хорватію та Боснію. Минувло їх — важке та криваве продовж

дом уряду князя Ранарідга і зайняв пост другого прем'єра. Він мав широке емпєрія в народі і на початку липня ч. р. перевів державний переворот і перебрав владу. Король Народом Сіганук з Пекіну, де він тепер перебуває, підтримав його, а не свого сина, який, на його думку, був заслабим керівником уряду, а крім цього забарогу керувався опіями і вказівками закордонних сил.

Президент Клінтон, який присвячує багато уваги, часу та засобів справам азійсько-тихоокеанських обширів, доручив державному секретареві Меделіні Олбрайт взяти участь в нарадах Асоціації південносхідних азійських народів в Куала Лумпур, Малайзія, а крім цього вислано туди інших компетентних у справах того району людей для допомоги. Інтервенція ЗСА у справі Камбоджі відбувається на базі ухвали Паризької конференції, яка відбулася в справах миру в Камбоджі в 1991 року. З того часу Вашингтон видав для поладання тих справ понад білльон доларів. Крім цього, в ЗСА перебувають родини різних провідних діячів Камбоджі на державний кошт, а навіть син Гун Сена є кадетоу у військовій школі у Вест Пойнті. Трудність ситуації полягає в тому, що Гун Сен має підтримку не лише більшістю керівного апарату, але й суспільства, а військові відділи, які Ранарідг вислав проти Гуну Сена, перейшли на його бік і виконують його накази. Князь Ранарідг

видав за кордон, маючу, до Гайвану, з яким він утримував тісні контакти та дає йому значну матеріальну допомогу. Допомога ЗСА і Гайвану мала бути спрямована на впровадження демократичної системи і ринкової господарки в Камбоджі, однак населення ставилося до того нерадо, зберігаючи свої давні звичайні норми. Нехіть населення збільшував той факт, що привладні елементи дбали про особисте збагачення, а матеріальний і взагалі побутовий рівень громадян падав. Тепер ЗСА стримали свою допомогу, це саме зробить і Гайван.

верстовою. За знаттю пішов і народ. Почалося, мабуть, від битви на Косовому полі, за часів панування хорватського короля Твртка Котроманича, який не вислав відповідної допомоги своїм братам-сестрам у цій битві. Це проклало легшу дорогу до бусурменізації Боснії. Сербі й хорвати боролися безкомпромісно свої батьківщини, свою землю і віру, яка була одною з головних ознак народності, свої традиції і спосіб життя. І це було суттю їхньої егзистенції. Це залишилося суттю їхнього життя і в наших часах. Коли постала Першої світової війни Югославія і серби в ній перебрали домінуючу роль, боротьба хорватів проти них, як знаємо, прибрала найсучаснішу форму підпільно-революційного змагу.

Як знаємо, між українськими національно-визвольними революційними силами й хорватськими були не лише симпатії й зв'язки, але й співпраця. Боснійці мали свої тіс-

ні зв'язки з сербськими революційними організаціями перед Першою світовою війною і спільно вони вбили австрійського престолонаслідника Фердинанда та його дружину, що стало початком Першої світової війни.

„Європа батьківщина“

Після Другої світової війни хорват Броз-Тіто, провідник визвольної протимецької боротьби, об'єднав їх силою, терором та комуністичною доктриною в одну державу. Не стало його, не стало й тієї мінімперії, як її називали політичні експерти. І національні вартості знову стали суттю життя: мова, традиції, релігія, збереження й розвиток народності у всіх її виявах, нарешті — самостійність і державна суверенність, що завершує й коронує ті всі вартості. Повнотою висловив це великий француз і великий європейський де Голль, коли прийшло до спільних економічних, а навіть суспільних в Європі структур: „Європа батьківщина“.

І в тому всеобіймаючому процесі волею „сильних світу цього“ постає концепція побудови держави трьох народів з домінацією в ній боснійців-мусульман. Європа-практикувала іншу концепцію розв'язки питання національних меншин: уможливити переселитися їм з прикордонних смуг до своїх батьківщин, а тим, що залишаються, зберегти всі людські і національні права. У цьому випадку прийшлося сербам і хорватам, хотіли вони цього чи ні, спільно будувати ісламську державу. І тут ілюзій немає. Президент Босній заявив: будемо унітарну ісламську

боснійську державу. Стає зрозуміло, що сербам і хорватам після того всього, що вони пережили, продовж сотень років у турецькій ісламській неволі, будувати ісламську державу не було охоти. Сербі і хорвати не називають боснійців боснійцями, а просто турками. Для них це потомки, чий батьки стали відступниками, відійшли від своєї віри і стали частиною чужого, що їх лопило й нищило, несло ім моральну і фізичну смерть. Українці мали в своїй історії дуже подібний факт: виникнення в Україні в часі татарського лихоліття „татарських людей“. Так само вони міняли релігію, присвоювали собі все татарське і ставали помічниками татар у їхній нищівній боротьбі з українським народом. А як ми дивилися на тих, що для особистих вигод, для привілеїв „міннали метрику“ і переходили на польський католицизм? Інша справа, коли хтось міняє за пере-

востею. За знаттю пішов і народ. Почалося, мабуть, від битви на Косовому полі, за часів панування хорватського короля Твртка Котроманича, який не вислав відповідної допомоги своїм братам-сестрам у цій битві. Це проклало легшу дорогу до бусурменізації Боснії. Сербі й хорвати боролися безкомпромісно свої батьківщини, свою землю і віру, яка була одною з головних ознак народності, свої традиції і спосіб життя. І це було суттю їхньої егзистенції. Це залишилося суттю їхнього життя і в наших часах. Коли постала Першої світової війни Югославія і серби в ній перебрали домінуючу роль, боротьба хорватів проти них, як знаємо, прибрала найсучаснішу форму підпільно-революційного змагу.

Як знаємо, між українськими національно-визвольними революційними силами й хорватськими були не лише симпатії й зв'язки, але й співпраця. Боснійці мали свої тіс-

(Закінчення на стор. 4)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Любарт Ліщинський

Поштова картка з Гантеру

У неділю, 6-го липня, після Служби Божої до тепло-золотистої залі культурного центру в Гантері зібралось добіре гроно шанувальників краєвих мистецтв на чергове відкриття виставки „Гражда-97“. Вартій наголошення цей феномен у формі багаторічної імпрези, яка, на шастя, ще ніколи не зазнала перерви у своїй циклічності. На додаток, до сьогодні не відчувала й найменшого зниження зацікавлення українським мистецтвом.

За певними підрахунками виходить, що ця нинішня виставка в Гантері під гаслом „Гражда-97“, мабуть, ювілейна, бо всі знаки на землі і на небі говорять про ймовірність того, що ця наша імпреза є таки 25-ою з черги. Отже, хоч як важко не вкладається у свідомість, то золотисті смєрєкові стіни „Гражди“ вже у 25-те приймають у свої обійми мистецькі праці українських мalarів, графіків і скульпторів. Гадаю, що це єдине місце в ЗСА, де стільки часу щорічно можна оглядати зібраний воєдине доробок українських мистців з обох берегів океану. Це сказано не заради красивого слівця, бо факт залишається фактом, що на цих гостинних стінах презентуються праці: Івана Труша, Олександра Гришенка, Мирона Левницького, Едварда Козака, Михайла Мороза і мисткині, яка так недавно залишила нас назавжди — Людмили Морозової.

Тож не дивлячись на невблаганні втрати, які нам справляє неласкава

доля, паціфуючи колись шільне гроно мистців тут, у Гантері, мусимо ствердити, що ті, що відійшли, не забути. Їх праці, їх доробок щороку барвистим килимом вкриває стіни „Гражди“.

Так, ці чарівники пензля відійшли, але тут нам вони залишили свій подив для цього насиченого чаром місця, котре так справді до болу нагадує красу Карпат, бо тут вони відшукали ілюзорну її відбитку в Гантерських горах. Буйне мalarське гроно, що зліталося влітку сюди, усвідомило собі, що відірвані вибрюками долі від рідних Космачів, Криворівень і Ворохт тільки тут, між тими лагідними зеленими верхами, віднайдуть рідний запах, чар і настрій всього того рідного, званого з дитинства і так раптово і безповоротно втраченого. Ті свої враження, переліті на полотно, вони мали змогу суєвистно зашпелювати всім тим, хто прагнув їх розуміти і разом з ними насолоджуватися тою красою.

Послухайте, що ті ча-

рівники зробили з душою теж вже померлої 30-го травня ч. р. у далекій Австралії поетеси Зої Когут:

ОСІНЬ

Ти подивись,
як червоніє ліс
Осіньні кольорами
процвітає!
Немов горить... Ти
тільки подивись,
Яка краса, оця краса
остання...

Як печаль в останній
цій красі!
Яке життя кольорами
процвітає!
Горять ліси... Як жаль,
що лиш ліси
Перед зимою вміють
ще горіти;

Бачите, хто тільки потрапив у Гантер, буде до нього повертатись, бо вже ніколи не зможе позбутися його заповнюючого чару. Сам це чуо на власній шкірі — шість років тому потрапив сюди, а донині чуюся невідлукливо, прикутий до цієї зачарованої галерії. Тут шукаю тіні тих, хто відкрив це диво, щоб зберегти його закодованим у своїх творах пензля і пера. Версень принесе річницю відходу у вічність унікальної постаті Гантеру. Людини, яка вкарбувалася поміж нас своїми талантами, — він тут був і є, буде, бо заслужив собі на те передовсім дивно роззброєними і позитивними людськими якостями.

Гадаю, що з тих епітетів скласти реальну подібу власне Едварда Козака, єдиного українського мистця, який отримав у дарунок власну зірку

свого імені. Певне, там живе собі єдиний її мешканець — Лис Микита

Як могла ця панахидна
нація,
Безталанна, зійойкана
й гірка,
Спромоглась на твор
такої грації,
Як талант —
Едварда Козака?

Усміхом чудесно
заколюченим
Оживає в нього
кожний „штрих“,
Витискає з душі
скитальсько-
змучених
Свіжий задикуватий
сміх.

Чи ж не можна раптом
тут повірити,
Старши сміхом
бідкани й роки,
Що ми, браття, не
такі вже сироти,
Доки в нас існують —
Козаки!

Чуєте, яка влучна характеристика Зої Когут?

(Закінчення на стор. 4)

Любов Копенська

ЗОЇ — У ЇЇ ТВОРЧІЙ АЛЬБОМ

Для мене Зою Когут назавжди залишилась людиною невичерпною вітальності, аж, здається, вічної... Вістка про те, що Зою померла 30-го квітня ч. р. у далекій Австралії, Стратморі, степі Вікторія, вдарила болічною несподіванкою. Сьогодні ще бачу її сердечну усмішку, чую її приязні слова, жартовливий її тон, пригадую її вирозумні для різних проблем дії друзів.

Щоб пригадати, кілька принаймні, рядків про Зою Ніконенко-Когут. Народилася вона 1925 року в Сумах, в родині правдивого козацького роду, що переїхав туди пригнанний йому „козацький“ гумор. Не довго судилося їй побувати на рідній землі, бо з хвилиною арешту її батька, а пізніше його заслання, вони обидві з матір'ю подалися слідом батька, мандруючи з одного концитатору в інший... Каторожна то була мандрівка. І так вони опинилися на Сибірі, а відтак у Казахстані, де Зою закінчила середню

Зоя Когут.

школу. Перед Другою світовою війною їм пощастило вернутися у рідні Суми. Та події Другої світової війни закінчили її з батьками на Заході. У Фрайбурзі, Німеччині, вона почала студіювати, де в гурті студентів познайомилася із Лонгином Когутом. Вони одружилися і виїхали до Австралії. Це лише притомком до Зоїної біографії.

Зоя стала відомою українській громаді в ЗСА і Канаді за посередництвом журналу „Лис Микита“, де друкувалися її вірші; в Канаді друковано її твори у таких журналах, як „Північне Сяйво“ і „Нові Дні“; в Австралії читач знайомився із її поезіями у журналах „Новий Обрій“, „Вільна Думка“, „Церква і Життя“, мистецький Нью Йорк влаштував письменниці авторський вечір, як теж її вірші чимраз частіше стали появлятися у програмах літературних і розвагових вечорів Америки і Канади. Ще б додати: в Австралії, Мелборні, видано книжку письменника Моррісона „Австралійські поети“. Поміж ними — Зоїні твори. Помішувано її поезії також в інших австралійських журналах.

Приїзд до ЗСА в Австралії акторки Ірини Залеської з творами Зої Когут, що їх вона читала перед громадою, ще дужче спопуляризували Зоїне ім'я, відкрили їй дорогу в літературний світ.

Та вже найбільше поетеса здобула українську громаду, коли прибула разом із Іриною Залеською у 1973 році до Америки і Канади, роз'їжджаючи по різних містах і містечках із своїми авторськими вечорами п. з. „Галло, Американська Україно!“ Познайомлювала вона тоді українську публіку і з своєю книжкою „Культурні арабески“, що появилася 1969 року.

Після від'їзду поетеси до Австралії численні голося української спільноти з окликом: „Прийжджайте знову!“ — заохотили Зою Когут та І. Залеську вдруге відвідати Америку та Канаду в 1974 році з програмою п. з. „З серцем і перцем“, ознайомлюючи українську громаду із новою збіркою поезій „Кучерявий дим“, надруковану того ж року. Іхала сюди Зою, спонукана прагненням ще раз зустрітись із своїми земляками, ще раз зустрітись із своїми друзями, поділитися з ними долю і недовго журавлиної мандрівки, зламати хліб із своїми колегами-письменниками, що її сердечно приймали. А було їх ще тоді велике-велике гроно...

Приїзд Зої Когут неймовірно оживив українську громаду, вливаючи в неї Зоїну небуденну вітальну духовість, її феноменальний дотеп, її зацікавлення різними суспільними справами, може й тому, що вона не трималася остронь; вона і громада були — одне.

Духово було дві Зої — однаково чи в товариському, чи творчому житті. Зою — інтелігентний, тонкий сатирик, і Зою — ніжний лірик. Ліричну свою духовість Зою особливо проявила у збірці поезій „Кучерявий дим“. У цьому творі Зоїні вірші пронизані сентиментом до людського болю, до страждання українського народу, до відчуттів людини — радості, смутку і любови. Її твори — це нібито думки діаспорної людини на перехресті різних, дивних, доріг і врешті — це глибока філософська аналіза під тонким правдивим ніжної лірики.

(Продовження буде)

Д. Чорній і Ю. Петрикевич — переможці східного турніру

30 Montgomery Street
Jersey City, NJ. 07302
Tel.: (201) 434-0237